

Stef Keulen

Tja, wat doe je als een andere malacoloog je vraagt een stukje over jezelf te schrijven voor de rubriek 'even voorstellen' in Spirula? Natuurlijk de boot afhouden, ik schrijf liever over slakken.

In ben Stef Keulen, woon in het Zuid-Limburgse Hulsberg, een kerkdorp van de gemeente Nuth. Ik ben 65 jaar, getrouwd met Dyjanne en we hebben een zoon en een dochter. In Nuth ben ik ook geboren en opgegroeid. In de familie van mijn vaders kant moet een natuurgene zitting. Ik heb het ook en was al vroeg geïnteresseerd in allerlei planten en dieren. Mijn familie wist gewoonlijk mijn vragen te beantwoorden en stimuleerde mijn nieuwsgierigheid ernaar. Als jongetje van een jaar of acht bezocht ik vaak mijn grootouders. Het laatste deel van hun tuin ging over in broekbos en beemd, ideaal speelgebied. Als er geen vrienden waren om mee te spelen, amuseerde ik mezelf, onder andere met het aanleggen van slakkentuinen: met stenen en takken afgezette stukjes beemd waarin ik grote Wijngaardslakken liet rondkruipen.

In mijn middelbare schooltijd, HBS-B, raakte ik bevriend met een aantal leeftijdsgenoten die net als ik fossielen verzamelden. Vooral het Limburgse krijt (de 'mergel') leverde veel op, maar ook de steenbergen van de mijnen leverden mooie varenafdrukken uit het Carboon, de oligocene zanden in Kleine Spouwen (België) veel schelpen en zo nog veel meer. Met familie in Amsterdam ging ik naar het strand en raapte er zakken vol zeeschelpen op, allemaal voor mijn uitdijende collectie. Dit is ook de tijd geweest dat ik boeken over fossielen en schelpen begon te kopen, alles moest een naam hebben en voor mijn familieleden was dat toch een brug te ver.

Na mijn dienstdienst ging ik studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Paleontoloog leek me wel een aardig beroep. Maar een opleiding tot paleontoloog bestond niet, het meest in de richting kwam biologie met als tweede hoofdvak geologie. De studie biologie leverde een steeds bredere algemene interesse op, langzaam verdween de paleontologie uit beeld. In mijn hoofdvak wilde ik iets met mollusken gaan doen. Zo kwam ik bij Algemene dierkunde terecht, vakgroep Aquatische ecologie. Liesbeth van den Broek deed er onderzoek naar in Nederland voorkomende cercariën, een vrijzwemmend stadium van een bepaalde groep parasitaire platwormen. Tijdens mijn stage heb ik toen een kleine duizend waterslakken uit de Maarsseveense plassen onderzocht. Het leverde behalve kennis van waterslakken vijf nieuwe soorten cercariën op, waaronder *Cercaria dyjannae* Keulen, 1981. Eenmaal afgestudeerd moest er brood op de plank komen. Maar tijdens de crisisjaren begin '80 was het moeilijk een baan te vinden. Toen werd het onderwijs. Als docent biologie heb ik heel wat scholen gezien, maar uiteindelijk kreeg ik in op het Bernardinuscollege in Heerlen een vaste baan. In 1984 kwam er een tweede druk uit van 'De landslakken van Nederland' (Gittenberger *et al.*, 1984). Uiteraard wilde ik weten welke bijzondere soorten van Zuid-Limburg er in vermeld

Fig. 1. Mollusken vissen in de Geleenbeek. Foto Jaap de Boer.

worden. Dat waren er heel wat. Eén soort trok sterk mijn aandacht, de Zegge-korfslak *Vertigo moulinsiana*. In de eerste druk van dit werk werd vermeld dat de soort uitsluitend gevonden was in moerasjes in het dal van de Geleenbeek, maar hoogst waarschijnlijk als uitgestorven beschouwd moest worden. In de jaren daarna werd niet duidelijk of de soort in Nederland wel of niet uitgestorven was. Dat intrigeerde. Veel moerasjes in mijn omgeving werden ontgonnen of verdwenen door ophoging van de bodem. Maar de veranderingen waren niet zo groot dat er geen habitat meer over was waar de Zegge-korfslak zou kunnen leven. Ik besloot tot een onderzoek. Na twee jaar veldwerk lag er een publicatie waarin vier nieuwe populaties beschreven werden en het voorkomen op drie uit de literatuur bekende vroegere vindplaatsen weer bevestigd werd (Keulen, 1998). Behalve de Zegge-korfslak vond ik natuurlijk nog veel meer soorten. De meeste zijn niet moeilijk te determineren, maar er waren er ook waarbij ik graag de mening van een ander zou willen horen. En omdat veldwerk met enkele personen ook veel leuker is dan alleen richtte ik binnen het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg in 1999 de Molluskenstudiegroep Limburg (MSL) op. Deze werkgroep is vooral een vriendengroep geworden die regelmatig het veld in gaat en op werkdagen altijd voldoende materiaal heeft om met mollusken bezig te zijn. Om al de verzamelde gegevens niet in (digitale) laden te laten verdwijnen besloten we tot het maken van een verspreidingsatlas voor Limburg. Maar het wordt niet alleen een atlas, we proberen er ook soortbeschrijvingen en specifiek-Limburgse aspecten in te beschrijven. Het project is voorlopig nog niet klaar, ik blijf dus nog wel even bezig met mollusken. Hierna nodig ik graag Sylvia van Leeuwen uit om zich voor te stellen.

Geraadpleegde bronnen

- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH.E.J. RIPKEN, 1984. De landslakken van Nederland (tweede druk). – KNNV Uitgeverij, Hoogwoud.
- KEULEN, S.M.A. 1981. Cercariae of the lakes Maarsseveen (Netherlands) infecting *Bithynia* spp. (Gastropoda: Prosobranchia) and *Physa fontinalis* (Gastropoda: Pulmonata). Bijdragen tot de Dierkunde 51(1): 89-104.
- KEULEN, S.M.A., 1998. De Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* in het dal van de Geleenbeek. Stichting ANEMOON, Bennebroek.